

BO'LG'USI MUSIQA O'QITUVCHILARINI MA'NAViy-MA'RIFIY FAOLIYATGA TAYYORLASH

An Anjella Aleksandrovna

O'zbekiston davlat konservatoriyasi

“Fakultetlararo fortepiano ijrochiligi” kafedrasi katta o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10088134>

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi bo'lg'usi musiqa o'qituvchilarini ma'anaviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorlashning innovatsion texnologiyalarini nazariy va amaliy asoslari yoritib berilgan. Shu bilan birga pedagogik ta'limda musiqa o'qituvchilarini maktab musiqa o'qituvchisi amaliy faoliyatiga tayyorlash bo'yicha ularning egallashi lozim bo'lgan zarur bilim, ko'nikma, malakalari haqidagi tushunchalar o'z ifodasini topgan.

Kalit so'zlar: Musiqa madaniyati, ma'anaviy-ma'rifiy faoliyat, innovatsiya, musiqa o'qituvchisi, fortepiano.

Bugungi kunda mamlakatimizning deyarli batcha ta'lim tizimida, ayniqsa oliy pedagogik ta'lim tizimida pedagog – kadrlar tayyorlashning sifat va samaradorligini yuqori ko'tarishga katta ahamiyat berilmoqda va bu borada turli pedagogik izlanishlar olib borilmoqda. Bu izlanishlarning aksariyati o'qitish maqsadi va uning yuqori natijalariga erishishida ta'limga ma'anaviy-ma'rifiy faoliyatga yo'naltirishning ilg'or innovatsion pedagogik texnologiyalarni kiritish orqali ta'lim samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan bo'lib, ta'limni texnologiyalashtirish eng muhim vazifalardan bo'lib turibdi. Umuminsoniy qadriyatlar mushtarakligida o'sib kelayotgan yoshlarning madaniy, ma'anaviy va estetik komolotiga erishishi asosiy o'rin tutadi. Barkamol avlodni tarbiyalash vazifalari aynan ularni badiiy tafakkuri, estetik didi, madaniy saviyasini birinchi navbatda shakllantirishni talab etadi bu vazifani amalga oshirmasdan turib, ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy sohalaridagi taraqqiyotni to'lato'kis ta'minlash muhim ahamiyatga ega. ta'limda musiqa ta'limi o'qituvchilarini ma'anaviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorlash, kasbiy kompetentligini takomillashtirish zarurati bir qator ijtimoiy, iqtisodiy, psixologik va pedagogik omillar bilan belgilanadi.

Quyidagini ta'kidlash kerakki, musiqa ta'limi o'qituvchilarining ma'anaviy-ma'rifiy faoliyat kompetentligini tashkil etishda musiqa san'ati va pedagogikaning integratsiyalashuvi bo'lgan uning kelajakdagi pedagogik faoliyati tarkibiy qismlarining butun majmuasi hali to'liq aks ettirilmagan. Shu tufayli ta'limda musiqa o'qituvchisini ma'anaviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorlash tizimi juda murakkab bir qator komponentlarni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, pedagogik ilmfanning zamonaviy darajasi musiqa ta'limi o'qituvchisining kasbiy tayyorgarlik jarayonining alohida jihatlarini o'rganish uchun integral yondoshuv zarur. Pedagogik ta'limda o'qituvchining kasbiy tayyorgarligini shakllantirish davlat va jamiyatning muhim vazifasidir. Musiqa ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish mazmuni va texnologiyasi asosan aniq shartlar, talim mafkurasi, ustuvor ijtimoiy qadriyatlar bilan belgilanadi. Kasbiy tayyorgarlik haqida ham shunday deyish mumkin-ki, undagi o'zgarishlar, jamiyatning rivojlanishi, ta'lim tizimini rivojlantirayotgan sharoitlar bilan bog'liq.

“Musiqa” darslarini olib boruvchi ilg'or pedagoglarning innovatsion faoliyatlari va tajribalarini doimiy takomillashtirib, rag'batlantirib borish orqali yaxshi natijalarga erishish mumkin. Innovatsion faoliyatni ilmiy asosda tashkil etish munosabati bilan ta'lim jarayoniga ilg'or pedagogik texnologiyalarni kiritishda eng muhimi o'quvchilarni ushbu faoliyatga tayyorgarligi va qiziqishlarini inobatga olish va kerakli texnologiyani tanlash hisoblanadi. Pedagogika o'quv

yurtlarida o'qituvchilarni ma'anaviy va ma'rifiy faoliyatga tayyorlash bo'yicha quyidagilarga e'tibor qaratish lozim:

1. Texnologik yondashuv asosida faoliyat ko'rsatayotgan o'qituvchilarning yangicha va samarali ish sirlari tajribalarini o'rganish;
2. Pedagoglarning texnologik yondashuv faolligini oshirish va aksincha unda to'sqinlik qilayotgan muammolar sabablarini aniqlash texnologik yondashuv asosida ishlashning yanada samaraliroq yo'llarini izlash;
3. Tajribali o'qituvchilarning darslarini ilg'or pedagogik texnologiyalarini qo'llab o'tish borasidagi o'ziga xos usullari, ularni farqli va o'xshash jihatlarini kamchilik va yutuqlarini aniqlab o'z faoliyatida tadbiiq etishga o'rganish.

Ta'limga texnologik yondashuv pedagogik jarayonga faol ta'sir etuvchi va uning samaradorligi, bir butunligi va muvoffaqiyatini belgilab beruvchi omillardan biri bo'lib hisoblanadi.

Musiqqa o'qituvchilarini ham, xozirgi zamon talablari asosida puxta kasbiy tayyorgarlikka ega, o'z kasbining mohir ustasi bo'lib yetishlariga asosiy e'tiborini qaratmoq fan va ta'lim qolaversa kadrlar tayyorlash tizimi oldiga qo'yilayogann eng dolzarb vazifalardandir. Musiqqa o'qituvchilarni ma'naviy-marifiy faoliyatga tayyorlashda va musiqiy fanlardan –musiqqa o'qitish metodikasi, musiqqa nazariyasi va taxlili, xor va xorshunoslik, dirijyorlik, solfedjio kabilardan bilim va malakalari va eng muhimi o'z tanlagan kasblariga munosabati muhim o'rin tutadi. Bu borada musiqiy ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan o'quvchilarni bilim, saviya, musiqiy tayyorganlik va kasbga munosabatlari turlicha bo'lishini ham ta'kidlab o'tishi joiz. Bu o'rinda ularni uch toifaga ajratish mumkin:

1. Musiqqa bo'yicha bazaviy ma'lumotga ega bo'lgan, kasbini sevadigan, kelgusida o'qituvchi bo'lish orzulari amalga oshishi uchun zarur bilim, ko'nikma va malakalarni chuqur egallashga astoydil intilib o'qiydigan o'quvchilar;
2. Musiqqaga iqtidori va qobiliyati mavjud, lekin, barcha fanlarga ham astoydil qiziqavermaydigan va o'zlarini kelajak faoliyatida zarurligini his qilmaydigan o'quvchilar. Bular pedagogik faoliyatning turli tomonlarini puxta o'zlashtirib ololmaydilar.
3. Bu toifadagi o'quvchilar o'quv yurtiga o'z xoxish – istaklariga qarshi majburan kirib qolgan bo'lib, bu ularni o'qishiga o'z ta'sirini o'tkazadi. Ular pedagogik kasbida o'qib turib kelajakda bu sohada ishlashni asosiy maqsad qilib qo'ymaydi.

O'qituvchilarni ta'lim jarayonida innovatsion texnologik yondashuvga tayyorlashda ayniqsa pedagogik amaliyot muhim o'rin egallaydi. Hozirgi kunda musiqiy ta'lim ixtisosligining har bir bosqichida o'quvchilar o'quv, malakaviy amaliyotga chiqadilar. Agar mana shu jarayonda o'quvchilarni pedagogik texnologik tayyorgarligiga e'tabor qilinmasa, u holda xuddi biz yuqorida ta'kidlaganimizdek muammo vujudga keladi. Chunki amaliy ish faoliyatidagiga nisbatan o'quvchilik davrida pedagogik texnologiyalar va ularni dars jarayonida qo'llash, tadbiiq etish malakalarini egallash ancha qulay, samarali va zamonaviy talablarga mos bo'ladi.

Xulosa.

Kuzatuvlarimiz yaxshi tashkil etilgan pedagogik amaliyot jarayonida o'qituvchilarni kasbiy shakllanishi yanada faol kechishini ko'rsatdi. Chunki, doimiy ravishda ilg'or, tajribali o'qituvchilar bilan bo'lgan aloqa, ularning ijodiy ishlarini bevosita kuzatish, o'rganish, eng yaxshi tajribalarni egallashlari va o'zlashtirishlariga yordam beradi. Hozirgi davrda har bir o'qituvchi egallashi lozim bo'lgan eng muhim ko'nikmalardan biri darslarni pedagogik texnologiyalar asosida tashkil qilish va o'tkaza olish ko'nikmasidir.

References:

1. Uzviylashtirilgan Davlat Ta'lim Standarti va o'quv dasturi. Musiqa. – Toshkent, 2010 – yil.
2. Sharipova G. Musiqa o'qitish metodikasi. TDPU, 2004 – yil.
3. Л.Ганиева Методология фортепианно-ансамблевой музыки Узбекистана. Т.: Нишон ношир, 2016.
4. В. Никитин. «Начинающий джазовый пианист». М., 1982.
5. Davletshin M. G. Psychology of a modern school teacher. - Tashkent, Uzbekistan, 1999.



INNOVATIVE
ACADEMY